

Riktlinje för utövande av kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Antagen av kommunstyrelsen 2023-10-23 § 272

Innehållsförteckning

Inledning och syfte.....	3
Vad säger kommunallagen?.....	3
Varför finns uppsiktsplikten?.....	3
Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?.....	3
Hur genomförs uppsiktsplikten?.....	4
Vad är viktigt att tänka på?.....	4
Vad kan kommunstyrelsen besluta om?.....	5
Uppsikt över nämndernas verksamhet.....	5
Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet.....	5
Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet.....	6
Uppsikt över verksamhet i stiftelser.....	7
Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd.....	8
Uppsikt över verksamhet enligt avtalssamverkan.....	8
Uppsikt över kommunalförbund.....	9

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinje för utövande av kommunstyrelsens uppsiktsplikt	Antagen 2023-10-23	Antagen av Kommunstyrelsen
Dokumentägare Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Kanslichef	Reviderad	Giltighet Tills vidare
Dokumentinformation Riktlinje som klargör kommunstyrelsens roll, ansvar och uppgifter vad gäller uppsiktsplikt gentemot nämnder, bolag, kommunalförbund m fl. instanser		Diarienummer KS/2023:450	
Ämnesområde Styrning och ledning			Intranät ☒ Hemsida ☒
Andra regelverk som omnämns Kommunallagen, Reglemente för kommunstyrelse och nämnder, bolagsordningar och ägardirektiv inom kommunkoncernen, stadgar för kommunens stiftelser, Riktlinje för mål- och resultatstyrning			

Inledning och syfte

Syftet med detta dokument är att klargöra vad kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär, vilka instanser (organ) den inriktas mot, vilken information som behöver tas fram och hur uppsiktsplikten praktiskt genomförs.

Vad säger kommunallagen?

Enligt kommunallagen (2017:725) 6 kap 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders verksamhet, verksamhet enligt avtalssamverkan, verksamhet i kommunala bolag och stiftelser samt verksamheter i kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Uppsiktsplikten är nära förbunden med den roll kommunstyrelsen har enligt kommunallagen (6 kap 11 §) att följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling eller ekonomiska ställning.

Vidare anger kommunallagen (6 kap 9 §) att kommunstyrelsen har en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över kommunala bolag. Det innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut för varje kommunalt aktiebolag ska pröva om den verksamhet som bolagen bedrivit har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska styrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Kommunallagen är en ramlag och förarbetena ger inga tydliga anvisningar om innehållet i uppsiktsplikten. Det innebär att det är upp till respektive kommun att utforma uppsiktspliktens innehåll och hur den ska genomföras i praktiken. Kommunallagen betonar vikten av styrningen av den kommunala verksamheten oavsett juridisk form. Det ska således inte ha någon betydelse om verksamheten bedrivs i förvaltnings-, förbundsform eller bolagsform. Det förekommer att det finns personunion mellan ledamöter i kommunstyrelsen och nämnderna, men detta fråntar inte styrelsen skyldigheten att utöva uppsikt över nämnderna, förbunden eller bolagen.

I Tingsryds kommuns ”Reglemente för kommunstyrelsen och nämnder” finns kommunstyrelsens ansvar för att utöva uppsikt inskrivet i 2 kap 6 §.

Varför finns uppsiktsplikten?

Uppsiktspliktens syfte är att kommunstyrelsen ska övervaka att kommunens verksamhet bedrivs i enlighet med lagar, förordningar, eller kommunalt beslutade styrande dokument.

Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?

Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen på ett systematiskt sätt ska följa utvecklingen inom de instanser som nämnts ovan.

Kommunstyrelsen har rätt att utifrån uppsiktsplikten göra påpekanden, lämna råd och anvisningar samt lämna förslag till kommunfullmäktige om eventuella förändringar. Om styrelsen vill ha fram bindande föreskrifter för en nämnd kan den utverka det genom den initiativrätt som omnämns i kommunallagen kap 6 § 11, andra stycket: ”Styrelsen ska också hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs.”

Uppsiktsplikten innebär dock inte att kommunstyrelsen ska gå in och granska enskilda ärenden hos nämnder, bolag med flera organ. Detta gäller särskilt andra nämnders myndighetsutövning, tillämpning av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda. I dessa ärenden får kommunstyrelsen inte agera.

Hur genomförs uppsiktsplikten?

Uppgiften att operativt leda och samordna arbetet med uppsikt ligger hos kommunchefen på kommunstyrelsens uppdrag.

Uppsikten utövas *i stort* genom:

- Analys av förutsättningar och omvärld
- Uppföljning av vision, värdegrund, mål och mått
- Uppföljning av finansiella mål, årsredovisning, budget och fullmäktiges givna uppdrag
- Uppföljning av nämndernas och bolagens interna kontroll och riskanalyser
- Uppföljning av efterlevnad av styrande dokument, till exempel reglemente, bolagsordning och ägardirektiv.

Vad är viktigt att tänka på?

- Ansvaret för uppsiktsplikten gäller hela kommunstyrelsen. Vid uppsiktsaktiviteter där inte hela styrelsen deltar, exempelvis ägardialoger ska rapportering av väsentlig information göras till hela styrelsen genom minnesanteckningar som delges styrelsen eller genom muntlig information vid sammanträdena.
- Det faktum att en ledamot utanför kommunstyrelsens krets kan vara utsedd som Tingsryds kommuns representant vid stämmor, ägarmöten och medlemsmöten i något organ, frångår inte styrelsens ansvar att utöva uppsikt.
- Kommunstyrelsens behov av uppsiktsaktiviteter kan variera över tid både vad gäller omfattning, inriktning och form. Styrelsen kan löpande initiera uppsiktsaktiviteter utöver vad som anges i detta dokument om omvärlden och behoven förändras.
- Uppsiktsplikten bör begrepps- och innehållsmässigt skiljas från de överläggningar som till exempel kan ske mellan nämndernas presidier då de möts som två jämställda parter i ett gemensamt syfte eller för informationsutbyte.
- Kommunstyrelsens uppsiktsplikt ersätter inte nämndernas ansvar för den verksamhet som bedrivs inom respektive område och uppsikten utövas i första hand av ansvarig nämnd enligt 6 kap. 6 § kommunallagen: ”Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som

fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten”.

Vad kan kommunstyrelsen besluta om?

Som en följd av uppsiktsplikten kan kommunstyrelsen vidta följande beslut och åtgärder:

- Begära in yttranden och upplysningar från berörda verksamheter
- Göra påpekanden och lämna råd eller anvisningar till nämnder och styrelser
- Ge kommunchefen i uppdrag att initiera en fördjupad utredning
- Ge presidiet i uppdrag att föra dialog med annan nämnds presidium eller bolagsstyrelse i ett specifikt ärende
- Bjuda in presidium, bolagsstyrelse, förvaltningschef, förbundschef eller vd till kommunstyrelse för uppföljning, enligt kommunstyrelsens årshjul eller då behov uppkommit.
- Föreslå för fullmäktige att upprätta direktiv till nämnd eller bolag, alternativt föreslå att fullmäktige ger uppdrag till nämnda instanser att utföra aktiviteter eller åtgärder som är önskvärda. (detta kan ske genom dokument som gäller över tid, till exempel bolagsordningar och ägardirektiv eller genom enstaka beslut).
- Kommunstyrelsen väljer i årligt beslut ett särskilt fokus för uppsiktsplikten.

Uppsikt över nämndernas verksamhet

Uppsikten utövas i huvudsak genom att kommunstyrelsen delges delårsrapporter per den 30 april (Delårsrapport 1) och per den 31 augusti (Delårsrapport 2) samt i årsredovisningen. Det framgår av rapporterna hur väl nämnderna lyckas att nå de mål som fullmäktige angivit samt ger en ekonomisk uppföljning i förhållande till beslutad budget.

Övriga sätt att utöva uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet:

- Protokoll från nämndernas sammanträden
- Redovisning av nämnders internbudgetar
- Redovisning av riskanalys och beslut om internkontroll
- Kommunrevisionens granskningar
- Muntlig information från kommunchefen vid sammanträden vad gäller väsentliga händelser och aktiviteter i nämnderna.
- Löpande uppföljningar i kommunstyrelsen då nämndernas presidier bjuds in för att besvara frågor och lämna upplysningar
- Presidiekonferenser

Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över den verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. Genom en revidering av kommunallagen 2013 förtydligades styrelsens ansvar genom en så kallad förstärkt uppsiktsplikt.

Den förstärkta uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut, för varje kommunalt hel- eller delägt aktiebolag, ska pröva om bolagets verksamhet varit förenlig med

det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska styrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder (kommunallagen 6 kap 9 §).

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom 2018 (HFD 2018 ref. 33 – mål 6336-16) slagit fast att uppsiktsskyldigheten är övergripande och inte innefattar en granskning av samtliga affärshändelser i ett bolag. Granskningen ska dock vara tillräckligt omfattande för att göra det möjligt att bedöma om verksamheten *i sin helhet* har varit förenlig med de kommunala befogenheterna och det fastställda kommunala ändamålet.

Tingsryds kommun har hela äganderätten över de kommunala bolagen Tingsryds Kommunföretag AB, Tingsryds Energi AB, Tingsryds Utveckling och Fastighets AB samt Tingsrydsbostäder AB. Styrelsen för Tingsryds Kommunföretag AB (i personunion med kommunstyrelsens arbetsutskott) företräder i rollen som koncernstyrelse ägaren gentemot dotterbolagen. Rollfördelning och ansvar hos respektive kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, moderbolaget Tingsryds Kommunföretag AB samt dotterbolagen finns beskrivet i Ägarpolicy för Tingsryds Kommun och Gemensamt ägardirektiv för samtliga kommunägda bolag i koncernen Tingsryds Kommunföretag AB.

Vad gäller förstärkt uppsiktsplikt har styrelsen för Tingsryds Kommunföretag AB ett särskilt ansvar att för kommunstyrelsens räkning samla underlag från dotterbolagen inför kommunstyrelsens årliga beslut om det kommunala ändamålet.

Uppsikten utövas i huvudsak genom att kommunstyrelsen delges delårsrapporter per den 30 april (Delårsrapport 1) och per den 31 augusti (Delårsrapport 2) samt årsredovisningen. Det framgår av rapporterna hur väl bolagen lyckas nå de mål som fullmäktige angivit samt ger en ekonomisk uppföljning i förhållande till beslutad budget.

Övriga sätt att utöva uppsiktsplikt över bolagens verksamhet – kommunstyrelsen tar del av:

- Bolagens internbudgetar
- Bolagens affärsplaner och hemställan om borgensamar
- Bolagens årsredovisningar
- Riskanalys och beslut om internkontroll
- Kommunrevisionens granskningar
- Muntlig information från kommunchefen vid sammanträden vad gäller väsentliga händelser och aktiviteter i bolagen.
- Redovisning av moderbolagets ägardialoger med dotterbolagen
- Bolagspresidium och VD bjuds in vid behov
- Läsning av protokoll från bolagens sammanträden

Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen ska även ha en löpande uppsikt över de delägda kommunala bolagens verksamhet på samma sätt som över de helägda bolagen. En skillnad är dock att det uppdrag som givits till Tingsryds Kommunföretag AB att samla in underlag och information från dotterbolagen inte finns här, utan kommunstyrelsen bedriver uppsikten direkt gentemot de delägda bolagen.

Tingsryds kommun har en ägarandel i renhållningsbolaget Södra Smålands Avfall och Miljö AB som motsvarar knappt 9 % av aktiekapitalets storlek. Övriga ägarkommuner är Lessebo, Markaryds, Växjö och Älmhults kommuner. Respektive kommunfullmäktige utser en ledamot och en ersättare till styrelsen. Ordförandeskapet innehas av den största kommunen och vice ordförandeskap roterar mellan övriga kommuner.

Uppsikten görs i huvudsak genom delårsbokslut, årsredovisning och den prövning som sker av det kommunala ändamålet efter bolagets eget uttalande om efterlevnaden av bolagsordning och ägardirektiv. Ledamöter i ägarkommunernas kommunstyrelser har även rätt att närvara vid ordinarie bolagsstämma. Uppsikten kan även göras med stöd av läsning av protokoll, minnesanteckningar från teknik- och fritidsnämndens regelbundna dialogmöten samt eventuella granskningsrapporter.

Tingsryds Energi AB har en ägarandel i bredbandsbolaget Wexnet AB som uppgår till knappt 8 % av aktiekapitalets storlek. Övriga ägarkommuner är Alvesta, Lessebo och Växjö kommuner. Respektive kommunfullmäktige utser en ledamot och en ersättare till styrelsen. Uppsikten görs i huvudsak genom delårsbokslut per augusti månad, årsredovisning och den prövning som under våren sker av det kommunala ändamålet efter bolagets eget uttalande om efterlevnaden av bolagsordning och ägardirektiv.

Uppsikten kan även göras genom läsning av protokoll från styrelsemöten och årsstämma, minnesanteckningar från Tingsryds Energi AB:s regelbundna strategimöten med bolaget samt eventuella granskningsrapporter.

Tingsryds kommun äger tillsammans med 71 andra kommuner försäkringsbolaget Kommunassurans Försäkrings AB och kommunens ägarandel är 0,81 % (per den 31 december 2022). Uppsikten görs i huvudsak genom årsredovisning och den prövning som sker av det kommunala ändamålet efter bolagets eget uttalande om efterlevnaden av bolagsordning och ägardirektiv.

Tingsryds kommun äger tillsammans med 288 andra kommuner samt landets regioner IT-företaget Inera AB och kommunens ägarandel är 0,16 % (per den 1 oktober 2023). Uppsikten görs vid behov.

Uppsikt över verksamhet i stiftelser

Kommunallagen anger att kommunstyrelsen även har uppsikt över stiftelser (kommunallagen 6 kap 1 §).

I Tingsryds kommun verkar två stiftelser som utövar kommunal verksamhet: Tingsryds industristiftelse och stiftelsen Tingsrydsbostäder. I gällande stadgar för industristiftelsen anges att kommunfullmäktige är stiftelsens uppdragsgivare, medan det i stiftelsen Tingsrydsbostäders stadgar anges att ”stiftelsen står under överinseende av kommunfullmäktige”.

Kommunstyrelsen har uppsikt genom att styrelsen kan bevaka att stiftelserna verkar enligt de stadgar (särskilt beträffande stiftelseändamålet) fullmäktige fastställt och Kammarkollegiet godkänt. Om stiftelserna brister i det avseendet, kan kommunstyrelsen rapportera det till kommunfullmäktige och föreslå åtgärder som fullmäktige får ta ställning till.

Uppsikten utövas i huvudsak genom att kommunstyrelsen delges delårsrapporter från stiftelserna per den 30 april (Delårsrapport 1) och per den 31 augusti (Delårsrapport 2) samt årsredovisningen. Det framgår av rapporterna hur väl stiftelserna lyckas nå de mål som fullmäktige angivit samt ger en ekonomisk uppföljning i förhållande till beslutad budget.

Övriga sätt att utöva uppsiktsplikt över stiftelsernas verksamhet – kommunstyrelsen tar del av:

- Företagens internbudgetar
- Företagens affärsplaner och hemställan om borgensamar
- Företagens årsredovisningar
- Riskanalys och beslut om internkontroll
- Kommunrevisionens granskningar
- Muntlig information från kommunchefen vid sammanträden vad gäller väsentliga händelser och aktiviteter i företagen.
- Industristiftelsens ordförande och vice ordförande och sammankallande för stiftelsen Tingsrydsbostäder samt vd:ar bjuds in vid behov
- Läsning av protokoll från företagens sammanträden

Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd

Kommunallagen medger i 9 kap 19 § att en kommun får inrätta en gemensam nämnd med en annan kommun.

Överförmyndarnämnden Östra Kronoberg är en gemensam nämnd för Alvesta, Lessebo, Tingsryd och Växjö kommuner. Kommunfullmäktige i respektive kommun utser en ledamot och en ersättare i styrelsen. Ordförandeskapet innehas av den största kommunen och vice ordförandeskapet roterar mellan övriga kommuner. Uppsikten görs i huvudsak genom att kommunerna tar del av beslutad budget, delårsbokslut och årsredovisning, den årliga inspektion som länsstyrelsen utför samt i förekommande fall revisionens granskningar.

Samråd med kommunerna sker årligen med en inbjudan ställd till kommunstyrelsens ordförande. Kanslichef i Växjö och Tingsryds kommuns ledamot deltar en gång per år i en uppföljning på kommunstyrelsens sammanträde.

Uppsikt över verksamhet enligt avtalssamverkan

Den 1 juli 2018 infördes en ny bestämmelse i kommunallagen (9 kap 37 §) som tillåter kommunerna att genom civilrättsliga avtal lämna över uppgifter till en annan kommun. Huvudmannaskapet förändras inte och ansvaret för att lagar och fullmäktiges riktlinjer följs ligger fortfarande kvar på ansvarig nämnd. Likaså den interna kontrollen och ansvaret för att rätta till de brister som kan uppstå.

Tingsryds kommun har avtalssamverkan inom en rad områden. I bilaga till riktlinjen redovisas de samverkansområden som faller under kommunallagen, då uppsiktsplikten är aktuell.

Verksamheterna följs upp genom uppföljningar då kommunstyrelsen anser att det behövs.

Om speciallagstiftning medger interkommunal samverkan, tillämpas i stället den lagstiftningen (gäller bland annat samverkan med stöd av skollagen). I dessa fall föreligger inte kommunstyrelsens uppsiktsplikt. I enlighet med kommunallagens 9 kap 38 § redovisas en lista på *all* avtalssamverkan årligen till kommunfullmäktige.

Uppsikt över kommunalförbund

Räddningstjänsten Östra Kronoberg (RÖK) är ett kommunalförbund för räddningstjänst för de tre medlemskommunerna Lessebo, Tingsryd och Uppvidinge kommuner.

Kommunfullmäktige i de tre kommunerna utser till förbundsdirektionen vardera tre ledamöter och tre ersättare. Medlemsmöten hålls minst tre gånger per år och kommunernas representanter bör enligt förbundsordningen vara andra personer än de som sitter i förbundsdirektionen. Förbundsordningen anger vidare att dessa personer kan vara hämtade ur presidierna för kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Uppsikten bedrivs i huvudsak genom den delårsrapport per den 31 augusti samt den årsredovisning som RÖK redovisar under året, som också inkluderar revisorernas granskningsrapporter. Granskningsrapporter som görs utöver det, ska inrapporteras till kommunstyrelsen.

Sydarkivera är ett kommunalförbund för i huvudsak e-arkiv med i dagsläget 37 medlemskommuner i framför allt södra Sverige. Kommunfullmäktige i varje kommun utser en ledamot och en ersättare till förbundets fullmäktigeförsamling. Sydarkiveras fullmäktige utser ledamöter och ersättare till förbundsdirektionen. Uppsikten bedrivs genom att medlemskommunerna tar del av beslutad budget och verksamhetsplan samt årsredovisning. Eventuella granskningar från revisionen delges kommunstyrelsen. I övrigt bjuder kommunstyrelsen in förbundschef och ordförande i förbundsdirektion vid behov.

VoB (Vård och behandling) Kronoberg är ett kommunalförbund vars syfte är att tillhandahålla av insatser för barn, ungdomar, familjer och missbrukare enligt de bestämmelser som anges i socialtjänstlagen (2001:453) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52). I sin tur äger VoB Kronoberg tillsammans med Skånes kommuner företaget VoB Syd AB där merparten av verksamheten sker.

Kommunfullmäktige utser en ledamot i förbundsdirektionen för VoB Kronoberg. Uppsikten bedrivs genom att medlemskommunerna tar del av årsredovisningen. Kommunstyrelsen bjuder in ordförande i förbundsdirektionen och vd i samband att styrelsen tar del av denna.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Jörgen Wijk
TID: 2023-10-26 12:25:14 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46722001513)
IDENTIFIKATIONS-ID: 75e4539d304542d1bd007dad8f14b2a8

NAMN: Jörgen Kennedy
TID: 2023-10-26 13:44:16 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46728892433)
IDENTIFIKATIONS-ID: 39b4db738bf945b7840327b1fb149aeb

NAMN: Håkan Karlsson
TID: 2023-10-26 15:40:35 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46706472205)
IDENTIFIKATIONS-ID: cf1902d56c6f474a89439681a0aa69c1

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-10-26 15:40:40 +02:00
Ref: 97515SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)